

פתיח התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בניהכנ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 87

אמור תשס"ט

"אמור אל הכהנים" (כא א)

במדרש: בשעה שהראה הקב"ה למשה דור דור ודורשיו הראהו מיתת שאול ובניו בחרב. אמר לו: רבש"ע מלך ראשון שיעמוד על בניך ידקר בחרב? אמר לו הקב"ה ולי אתה אומר? אמור אל הכהנים, שהרג נוב עיר הכהנים.

ובספר "דרוש שמואל" כתב על פי מה שאומרת הגמרא במסכת סנהדרין שהשואל באוב וידעוני חייב סקילה וידוע ששאל המלך שאל בבעלת אוב. א"כ היה חייב סקילה. אך שאול גם הרג את כהני העיר נוב, ועל הריגה, דינו מיתת חרב. וההלכה היא שכשיש לאדם חיוב על שתי מיתות שונות, ממיתים אותו במיתה הקשה יותר וא"כ, היה צריך להיות ששאל לא יהרג בחרב אלא בסקילה שהרי סקילה היא מיתה חמורה יותר. וזו כוונת המדרש. משה שאל את הקב"ה מדוע ששאל ידקר בחרב, הרי סקילה היא עונש חמור יותר, אמר לו הקב"ה ולי אתה אומר? - החטא שחטא שאול נגדי יכול אני למחול לו, וממילא אין כאן חיוב של סקילה, רק אמור אל הכהנים - שלא תעזור כאן תשובה עד שירצה את חברו, ולכן נהרג בחרב.

"כל אשר בו מום לא תקריבו כי לא לרצון יהיה לכם. ואיש כי יקריב וגו' תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו" (כב, כ-כא)

בספר "ילקוט האורים" מבאר פסוקים אלו על פי המדרש: (ויקרא רבה [וילנא] פרשה ג) מעשה בשור אחד שהיו מושכין לקרבן ולא נמשך בא עני ובידו אגודה אחת של טרוקסימא והושיט לו ואכלה וגעש השור והוציא מחט ונמשך לקרבן, נראה לבעל השור בחלומו קרבנו של עני קדמך, ועיין במתנות כהונה שם שכתב שאילולא היה השור מתעטש היה נמצא טרף, ולכן לא נמשך למזבח.

ועל פי זה מבואר הפסוק שלפנינו "כל אשר בו מום לא תקריבו" - לא תוכלו להקריב אותו - "כי לא לרצון יהיה לכם" - כי השור שיש בו מום לא ימשך מרצונו לקרבן. "ואיש כי יקריב תמים" - שרצונו לדעת אם הוא תמים אף ממום שבסתר, "יהיה לרצון" - אם ילך השור לרצון, אז תדע "כי כל מום לא יהיה בו" - אף מום שבסתר.

ובנותן טעם להביא כאן את דברי האבן עזרא על הפסוק בתהילים פ"ד "גם צפור מצאה בית ודרור קן לה אשר שתה אפרוחיה את מזבחך ה'": אמר רבי משה

כי העוף שתולדתו לברוח מיישוב בני אדם יחוג למקום הכבוד מקום הקרבנות הקרובים לפניו דרך משל והם עושים כן אולי היו קרבים אל מזבחך שידעו מקום המזבח על כן שתה שם אפרוחיה

"לא יקרחה קרחה" (כא ה)

ה"כתיב" בפסוק זה הוא "לא יקרחה" עם ה' והקרי הוא ב-ו'.

מבאר רבינו ה"משך חכמה" על פי מה שפסק הרמב"ם שגם מי שקרח קרחה בראש חברו חייב. ואם כן, דורשים בפסוק זה גם את הקרי וגם את הכתיב, וכאילו נאמר לא יקרחה כלומר, שלא יקרח אדם קרחה גם בראשו של חברו.

"ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל" (כב לב)

הדין הוא, שעל כל עבירות חוץ מעבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים אם אנסו ורוצה להורגו אם לא יעבור, ואינה שעת הגזירה והענין נעשה בצנעה יעבר ואל יהרג, לעומת זאת בפרהסיה הדין הוא שיהרג ואל יעבור.

ופרהסיה היא עשרה אנשים יהודים.

וב"פרדס יוסף" הביא ספק בשם ספר "שפתי צדיק" אות כ"ד שנסתפק אם רוצים לאנוס שני אנשים שאחד מהם יעבור על עבירה הכתובה בתורה בפני עשרה, ואם לא יעשה האחד את המעשה יעשהו השני. ומעתה, אם הראשון ימסור את נפשו על קידוש ה' לא ישארו פה עשרה, וממילא יהיה מותר לשני לעבור. ואם כן, כיון שמכל מקום יצטרך לעבור, למה יהרג הראשון ואח"כ יעבור השני? כיון שמ"מ יצטרך אחד מהם לעבור יעבור מיד ולא יהרג זה, או שנאמר שכיון שעכשיו יש כאן עשרה, ומחוייב למסור את נפשו ואסור לעבור, ימות הוא ואח"כ יעבור השני. וצ"ע.

"ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי" (כב לב)

וצריך עיון איך הפסוק הולך מן הקצה אל הקצה שהרי חילול ה' הוא עבירה שאין דוגמתה, ולעומתה קידוש ה' הוא ההיפך הגמור. והרי זה כמו שיאמר אדם לבנו אל תהיה פושע ישראל אלא צדיק קדוש וטהור כמו אברהם אבינו ע"ה?

ב"ר יוסי, וכי מה ראה הכתוב ליתן את הצווי על מצות פאה באמצע הרגלים - פסח ועצרת מכאן וראש השנה ויה"כ מכאן. עיי"ש שמסיים: אלא ללמד שכל מי שהוא מוציא לקט שכחה פאה ומעשר עני, מעלה עליו הכתוב כאילו בהמ"ק קיים והוא מקריב קרבנותיו לתוכו.

בספר "חכמת חיים" הוסיף טעם נוסף ונפלא בשם הגרי"ח זוננפלד זצ"ל, כי בראש השנה אנו עומדים ומתחננים ומבקשים לכתוב אותנו בספרי חיים טובים ומתוקנים, פרנסה טובה ובריאות, ועוד כהנה וכהנה. ובסוף כל חרוזי "אבינו מלכנו" אנו מנמיכים את קולנו (מנהגים) ומבקשים: "א"מ חננו ועננו כי אין בנו מעשים, עשה עמנו צדקה וחסד והושיענו".

ואז תעלה השאלה לפני היושב על כסא - דין, לדון את בריותיו כבני מרון ביום הדין, בראש השנה - באיזו זכות ובאלו מעשים טובים, באת בבקשתך לפני יושב מרומים, הדין את דינך לשנה הבאה. מדוע מגיע לך שייטיבו אתך ויעשו אתך צדקה וחסד, בלי כסוי של מעשים טובים.

ידוע כי השופט כל הארץ דן את האדם מדה כנגד מדה, כמו שדורשים "ה' צלך" - ה' דן אותך לפי הצל של עצמך. איך שנהגת עם אחרים, יתנהגו אתך. לכן האדם המקיים מצות בוראו כפי שנצטווה, ואחרי שטרם וייגע כל הקיץ תחת השמש הקודחת, חרש, זרע וקצר בזיעת אפו, כמו שנאמר: "הלך ילד ובכה נושא משך הזרע". ותוך כדי קצירה, נשרו שבלים מבין אצבעותיו, ועם התקרבו לקצה שדהו, הוא נעצר ומשאיר פאה לעניים ומקיים בשמחה את מצות "לעני ולגר תעזוב אותנו", עזיבה גמורה, כי משונה מצות פאה משאר מתנות כהונה ועניים, שיש בהן לבעל השדה טובת הנאה לתת למי שהוא רוצה, ולבחור את העניים ההגונים שמכיר את עניים ודלותם. מה שאין כן בפאה, שאין לו בהם כל טובת הנאה, ואסור אפילו לגלות לעניים הקרובים לו אימתי הוא משאיר פאה (משניות פאה, פרק ה' מ"ו) ומי שבא ליטול נוטל, בין שהוא הגון וראוי ובין שאינו הגון. יוצא איפוא שהוא לאחר כל גייעתו העצומה, נתן מפרי גייעו ועמלו למי של מכיר ואפילו למי שאינו ראוי - עכשיו כשקיים את הדבר כמצווה וכדין, מתייצב הוא לפני היושב על כסא דין ואומר: הנה אנכי נתתי מיגיעי ועמלי, גם למי שאינו כדאי והגון לכך, אף אתה אבינו מלכנו עשה אתי חסד, מדה כנגד מדה וכתוב אותי בספר חיים טובים, בספר פרנסה וכלכלה, ועוד ועוד.

נמצאנו למדים: שכדי לזכות בדין - עלינו לנהוג ולהתנהג לפנינו משורת הדין.

ומסביר הרב מנחם מנדל קרנגיל בספרו "דבש וחלב", יש לפעמים אנשים ששולחים את בניהם ללמוד בבתי ספר ובמקומות שאינם לרוח התורה, ומתנצלים שהם עושים זאת על מנת שכשהבן יהיה פרופסור או מהנדס וכו', יהיה בזה הרבה קידוש ה' ויוכלו להמליץ טוב על ישראל לפני אומות העולם. אך הנסיון מוכיח, שהרבה פעמים עוד לפני שיגמור את לימודיו כבר הוא מחלל שבת ואינו מניח תפילין רח"ל וזה שאמרה התורה כאן. "ושמרתם מצוותי ועשיתם אותם ולא תחללו את שם קודשי" - על מנת - "ונקדשתי בתוך בני ישראל", אל תעשו חילול ה' כדי לעשות אח"כ קידוש ה'.

ידוע ומפורסם המעשה שכשהיה הגאון הקדוש ר' אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד בארה"ב, רצו אנשים טובים לעזור לו וארגנו ערב של הוללות כדי שכל ההכנסות יהיו קודש לשיבה. כששמע זאת ר' אלחנן הורה לבטל מיד את הערב. באו אותם אנשים ושאלו את ר' אלחנן, כשכסף כזה עולה לשמים, איך מתייחסים אליו, ככסף שבא מהוללות או ככסף שהולך לשיבה? ענה להם ר' אלחנן כסף כזה כלל אינו עולה לשמים...

"והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן" (כג י)

במדרש רבה: מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש (קהלת א ג) תחת השמש אין יתרון אבל למעלה מן השמש יש יתרון.

אומר ה"פרדס יוסף" האותיות שהן "למעלה מן השמש" הן: ש - ת, מ - נ, ש - ת. - "תתן".

שאם אדם יעמול על העולם הזה בכל יום הוא הולך וחסר ובסופו של דבר "ועזב לאחרים חילו", אמנם אם אדם עמל למען יוכל לתת צדקה וכדו' זה נקרא "שלו". וכמו שכתבו המפרשים על הפסוק (ויקרא כא ח) איש אשר יתן לכהן לו יהיה. מה שאדם נותן לכהן, זה נקרא שלו.

וזה מה שהיה קשה למדרש שהפסוק מתחיל "וקצרתם את קצירה - הקציר של האדמה, ומסיים "והבאתם את עומר ראשית קצירכם, משמע הקציר שלך, ולכן מפרש המדרש שע"י זה שמביאים את העמר לבית המקדש, הרי זה למעלה מן השמש, ושם יש לו יתרון, שזה הופך להיות שלו.

"ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך בקצרך, ולקט קצירך לא תלקט, לעני ולגר תעזוב אותם אני ה' אלקיכם" (כג כב)

בספרא מביא על הפסוק דלעיל: אמר רבי אורדימוס

